EL SISTEMA DE PENSIONS

Hi ha molta polèmica sobre si el sistema de pensions públiques és sostenible, i molt sovint les discussions estan centrades sobre la necessitat d'incorporar nous treballadors que cotitzin com a via de mantenir el pagament de les pensions als jubilats. Crec que aquesta forma d'anàlisi, en una perspectiva de llarg termini no és la correcta.

De fet, el que és de soca-rel incorrecte és considerar que la Seguretat Social té uns comptes propis, aïllats dels generals de l'Estat. De fet, durant molt temps les cotitzacions a la Seguretat Social van ser emprades per pagar la Sanitat o fins i tot els pantans... I avui, part de les pensions (més o menys, en aquest moment, en un ordre de magnitud semblant al de les no contributives), són pagades amb càrrec als pressupostos generals.

El fet cert és que l'Estat en majúscules, reté forçosament un percentatge del cost total de personal, durant tota la vida laboral, amb el compromís de retornar-ho al treballador en forma de pensions quan es jubili. La pregunta pertinent és, doncs, si amb les retencions forçoses, amb les cotitzacions, és viable pagar, persona per persona, cas per cas, les pensions promeses.

L'exercici que faig és el propi d'un pressupost base zero. És a dir, fer l'anàlisi de quina rendibilitat implícita hi ha en les promeses del sistema públic de pensions per a una persona que comenci la seva vida laboral, fins que es jubili.

Si hi ha descompensacions històriques en el sistema és una responsabilitat de l'Estat, de tota la societat, i no només dels assalariats que actualment cotitzen. I aquesta descompensació, hauria de ser coberta, i ho serà, amb recurs a pressupostos generals, al conjunt dels impostos i ingressos, no estrictament amb les cotitzacions.

Dit tot això he fet un exercici (full de càlcul adjunt), en el que calculo quin és el rendiment implícit que el sistema públic de pensions ofereix als treballadors de cara a la jubilació. I he fet dos casos:

a) un que suposaria tenir una vida laboral completa, sempre cotitzant, durant 43 anys (començar a treballar als 25 anys, posem el cas d'un estudiant universitari un cop acabat un màster), i jubilar-se a l'edat legal establerta en l'última reforma, als 67 anys.

b) Un que suposaria tenir una vida laboral de 39 anys (aproximadament la mínima de 38,5 anys que es requereix per a cobrar el 100% de la pensió en la normativa actual), jubilant-se als 67 anys.

En els dos casos assumeixo, per evitar més complexitat d'anàlisi i fer-ho més entenedor, que la persona rep al llarg de tota la seva vida laboral el mateix sou en termes reals (suposant un augment anual del 2% que posem com a punt central d'inflació a llarg termini).

I que sobre aquest salari hi ha cotització obligatòria del 30% que es destina a constituir un capital que serà invertir en deute públic (qui ho reté és l'Estat, i és a l'Estat a qui el treballador li està deixant als diners, per tant el risc i la rendibilitat ha de ser els propis del

deute públic). Les cotitzacions actuals són superiors (entre l'aportació de l'empresa i del treballador són del 37%, però per simplificar podríem considerar que el 7% és destina a altres usos (atur, baixes laborals...), i el 30% a pagar les pensions.

I assumeixo també que, en mitjana, els treballador deixarà de cobrar la pensió quan arribi als 84-85 anys d'edat, que és l'esperança de vida de les persones de vint anys i escaig, quan comencen a cotitzar. Evidentment n'hi haurà que ni arribaran a cobrar cap pensió, perquè moriran joves, d'altres que la cobraran durant pocs anys, i bastant, de fet, la majoria dels que arribin vius i relativament al 67 anys, que la cobraran fins bastant més enllà dels 85 anys d'edat. Però, amb criteris freds, actuarials, un jove de 25 anys morirà als 85 anys, i amb això faig els números.

Quins són els resultats de l'exercici?

Els resultats són que, per a una carrera de 43 anys de cotització la rendibilitat implícita que l'Estat ofereix al treballador futur pensionista, pels diners que li h retingut durant tota la seva vida laboral, és del 1% real, i per al que només hi ha contribuït 39 anys (el període de garantia del 100% de la pensió en la situació actual), és del 1,5% real.

És a dir, que en un escenari d'inflació del 2%, seria com si haguéssim invertit en deute públic al 3% (43 anys), o al 3,5% (39 anys). És molt o poc? Més o menys és el que sol pagar l'Estat pel seu deute públic (els bons lligats a inflació, en els països desenvolupats, en una història llarga, solen pagar, en mitjana entre un 1% i un 1,5% real).

En resum, les pensions promeses són les que resultarien d'invertir en deute públic les cotitzacions.

En conseqüència, podem dir que el sistema de pensions públiques és, amb criteris de pressupost base zero, just i sostenible. Això sí, només per a un col.lectiu concret, el de treballadors que tinguin prop de 40 anys de cotitzacions i sous que no excedeixin la pensió màxima.

Aquells que hagin cotitzat per sous superiors a la pensió màxima (que cada vegada són i seran més, perquè amb les últimes reformes les distàncies entre la base màxima de cotització i la pensió màxima s´ha eixamplat) estan subvencionant el sistema, i no sembla raonable que es parli de "solidaritat", si aquesta es limita a les persones de sou mitjà alt, i no al conjunt de la societat que tingui nivells alts de renda o de riquesa.

Una altra qüestió que es podria plantejar és si, realment, és eficient que tot aquest estalvi forçós, les cotitzacions obligatòries durant tota la vida laboral, hagi d'estar implícitament invertit (com indica el retorn obtingut), en deute públic. La rendibilitat de la inversió a llarg termini en altres actius financers, com la renda fixa privada o la renda variable, sol ser superior, tot i que amb un nivell de risc també superior i amb una dispersió de rendibilitats molt més notable que la inversió en deute públic.

Aquí, una possible opció que podria ser raonable plantejar seria que el paper de l'Estat com a receptor forçós i únic de l'estalvi retingut via cotitzacions a la Seguretat Social, es limités al necessari per a poder garantir una pensió mínima, per exemple, equivalent al salari mínim.

Així, es podria establir que, el 30% de cotització sobre la base del salari mínim anual es retingués forçosament per a l'estat (i això garantiria aquella pensió mínima), però que el 30% de cotització sobre la part de salari que excedís el mínim, pogués ser invertir a elecció del treballador en fons d'inversió amb diferents nivells de risc, optant a rendibilitats superiors (o inferiors), a les implícites en el sistema públic, que, a grans trets, són les del deute públic.

El que, sota cap mínim criteri de prudència, no seria recomanable és no forçar que , almenys el necessari per a pagar una pensió mínima, no fos retingut per l'Estat, perquè inevitablement el que acabaria passant, en el cas de tots aquells que lliurement haguessin invertit amb mal criteri o mala fortuna amb rendibilitats inferiors al deute públic, i acabessin obtenint una pensió inferior al salari mínim, és que reclamarien a l'Estat un complement.

	43 Anys de cotitzacions					39 anys de cotitzacions				
	Inflació	Cotitz.% sou		***1% real***			Inflació	Cotitz.% sou		***1,5% real***
	2,0%	30%		***3,0%***			2,0%	30%		***3,5%***
Edat	**Sou**	**Cotitzacions**	**Capital**	**Rendiment**		**Edat**	**Sou**	**Cotitzacions**	**Capital**	**Rendiment**
25	36.000	10.800	10.800	324		29	36.000	10.800	10.800	378
26	36.720	11.016	22.140	664		30	36.720	11.016	22.194	777
27	37.454	11.236	34.041	1.021		31	37.454	11.236	34.207	1.197
28	38.203	11.461	46.523	1.396		32	38.203	11.461	46.865	1.640
29	38.968	11.690	59.609	1.788		33	38.968	11.690	60.196	2.107
30	39.747	11.924	73.321	2.200		34	39.747	11.924	74.227	2.598
31	40.542	12.163	87.683	2.630		35	40.542	12.163	88.987	3.115
32	41.353	12.406	102.720	3.082		36	41.353	12.406	104.508	3.658
33	42.180	12.654	118.455	3.554		37	42.180	12.654	120.819	4.229
34	43.023	12.907	134.916	4.047		38	43.023	12.907	137.955	4.828
35	43.884	13.165	152.128	4.564		39	43.884	13.165	155.949	5.458
36	44.761	13.428	170.121	5.104		40	44.761	13.428	174.835	6.119
37	45.657	13.697	188.921	5.668		41	45.657	13.697	194.652	6.813
38	46.570	13.971	208.560	6.257		42	46.570	13.971	215.435	7.540
39	47.501	14.250	229.067	6.872		43	47.501	14.250	237.226	8.303
40	48.451	14.535	250.474	7.514		44	48.451	14.535	260.064	9.102
41	49.420	14.826	272.815	8.184		45	49.420	14.826	283.993	9.940
42	50.409	15.123	296.122	8.884		46	50.409	15.123	309.055	10.817
43	51.417	15.425	320.430	9.613		47	51.417	15.425	335.297	11.735
44	52.445	15.734	345.777	10.373		48	52.445	15.734	362.766	12.697
45	53.494	16.048	372.198	11.166		49	53.494	16.048	391.511	13.703
46	54.564	16.369	399.734	11.992		50	54.564	16.369	421.583	14.755
47	55.655	16.697	428.422	12.853		51	55.655	16.697	453.035	15.856
48	56.768	17.031	458.305	13.749		52	56.768	17.031	485.922	17.007
49	57.904	17.371	489.426	14.683		53	57.904	17.371	520.300	18.211
50	59.062	17.719	521.827	15.655		54	59.062	17.719	556.229	19.468
51	60.243	18.073	555.555	16.667		55	60.243	18.073	593.770	20.782
52	61.448	18.434	590.656	17.720		56	61.448	18.434	632.986	22.155
53	62.677	18.803	627.178	18.815		57	62.677	18.803	673.944	23.588
54	63.930	19.179	665.173	19.955		58	63.930	19.179	716.711	25.085
55	65.209	19.563	704.691	21.141		59	65.209	19.563	761.359	26.648
56	66.513	19.954	745.786	22.374		60	66.513	19.954	807.960	28.279
57	67.843	20.353	788.512	23.655		61	67.843	20.353	856.592	29.981
58	69.200	20.760	832.928	24.988		62	69.200	20.760	907.333	31.757
59	70.584	21.175	879.091	26.373		63	70.584	21.175	960.265	33.609
60	71.996	21.599	927.062	27.812		64	71.996	21.599	1.015.473	35.542
61	73.436	22.031	976.905	29.307		65	73.436	22.031	1.073.045	37.557
62	74.905	22.471	1.028.683	30.861		66	74.905	22.471	1.133.073	39.658
63	76.403	22.921	1.082.465	32.474		67	76.403	22.921	1.195.651	41.848
64	77.931	23.379	1.138.318	34.150			**Pensió**			
65	79.489	23.847	1.196.314	35.889		68	- 77.931		1.159.568	40.585
66	81.079	24.324	1.256.528	37.696		69	- 79.489		1.120.664	39.223
67	82.701	24.810	1.319.034	39.571		70	- 81.079		1.078.808	37.758
	Pensió					71	- 82.701		1.033.865	36.185
68	- 84.355		1.274.250	38.227		72	- 84.355		985.696	34.499
69	- 86.042		1.226.435	36.793		73	- 86.042		934.153	32.695
70	- 87.763		1.175.466	35.264		74	- 87.763		879.086	30.768
71	- 89.518		1.121.212	33.636		75	- 89.518		820.336	28.712
72	- 91.308		1.063.540	31.906		76	- 91.308		757.739	26.521
73	- 93.135		1.002.311	30.069		77	- 93.135		691.126	24.189
74	- 94.997		937.383	28.122		78	- 94.997		620.318	21.711
75	- 96.897		868.608	26.058		79	- 96.897		545.132	19.080
76	- 98.835		795.831	23.875		80	- 98.835		465.376	16.288
77	- 100.812		718.894	21.567		81	-100.812		380.853	13.330
78	- 102.828		637.633	19.129		82	-102.828		291.354	10.197
79	- 104.885		551.877	16.556		83	-104.885		196.667	6.883
80	- 106.982		461.451	13.844		84	-106.982		96.568	3.380
81	- 109.122		366.173	10.985		85	-109.122		- 9.174	- 275
82	- 111.304		265.853	7.976						
83	- 113.530		160.299	4.809						
84	- 115.801		49.306	1.479						
85	- 118.117		- 67.331	- 2.020						